

УДК 336.717

Т. В. Стеценко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3836-4785>

В. С. Шепеленко,

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6880-2743>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.19.97

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНСЬКИХ БАНКАХ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Т. Stetsenko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finances, Banking, and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University

V. Shepelenko,

Master's student, V. N. Karazin Kharkiv National University

ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF FINANCIAL MONITORING IN UKRAINIAN BANKS: METHODOLOGICAL APPROACHES AND TOOLS

У статті досліджується ефективність фінансового моніторингу в українських банках, з акцентом на методологічних підходах та інструментах для оцінки результативності цієї системи. В рамках дослідження аналізуються основні підходи до визначення поняття "оцінка ефективності фінансового моніторингу" та ключові методології, що застосовуються для цієї мети, включаючи ті, що були запропоновані вітчизняними та міжнародними вченими. Аналіз різних методологій виявляє прогалини в існуючих підходах і підкреслює необхідність стандартизованої системи оцінювання. Було визначено, що саме методика моделювання ризиків є найбільш оптимальною та адаптивною для специфіки фінансового моніторингу банківського сектору України. Наукова стаття надає цінні рекомендації для вдосконалення системи фінансового моніторингу в банківській сфері України та слугує корисним ресурсом для дослідників і практиків, що працюють у цій сфері.

The article examines in detail the effectiveness of financial monitoring in Ukrainian banks, focusing on methodological approaches and tools for evaluating the effectiveness of this system. The main goal of the study is to study different approaches to defining the concept of "assessment of the effectiveness of financial monitoring", as well as the analysis of key methods used for this purpose. Among the considered methodologies, special attention is paid to those proposed by both domestic and international scientists. The author notes that the term "financial monitoring" is rarely used in foreign scientific literature, and that international criteria and methods for evaluating the effectiveness of AML/CFT are still in the early stages of development.

The study also shows that the existing methodologies have certain gaps, which emphasizes the need to implement a standardized evaluation system that would meet the requirements of the modern financial environment. In particular, it was established that the risk modeling technique is the most optimal and adaptive for the specifics of financial monitoring in the banking sector of Ukraine.

The author determined that the risk modelling methodologies allows for the prediction of potential risks, provides a systematic approach to their analysis, and contributes to the standardization of processes. By utilizing this methodology, banks can make more informed decisions, reduce costs, and strengthen trust from both customers and regulators.

In addition, the article offers valuable recommendations for improving the financial monitoring system, which can be useful not only for researchers, but also for practitioners working in this field. The proposed recommendations contain elements of increasing the transparency of financial transactions, improving internal controls, as well as integrating modern technologies for more effective detection and prevention of financial offenses.

Thus, the article makes a significant contribution to the development of the theory and practice of financial monitoring in Ukraine, providing important insights for further research and practical implementation of effective monitoring mechanisms in the conditions of the modern financial environment.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, оцінка ефективності, методологія FATF, моделювання ризиків, показники ефективності, порівняльний аналіз методик, фінансова розвідка.

Key words: financial monitoring, efficiency assessment, FATF methodology, risk modeling, performance indicators, comparative analysis of methodologies, financial intelligence.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах економічної взаємодії фінансових ринків і посилення боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, особливо фінансування та розповсюдження зброї масового знищення, ефективність фінансового моніторингу в банках є критично важливою для забезпечення стабільності і прозорості фінансової системи, а також запобігання вчинення більш тяжких злочинів. Однак, для належної оцінки ефективності фінансового моніторингу в українських банках існує ряд проблем, які потребують детального розгляду та вирішення. Серед таких, основною проблематикою постає недостатня розробленість і узгодженість методології оцінки ефективності фінансового моніторингу (відсутність єдиного стандарту). Така необхідність викликана створенням основної моделі, яка б могла врахувати як специфіку української банківської системи, так і мала б відповідність міжнародним стандартам. Додатково, з основних переваг такої моделі має бути сучасність та готовність протистояти новим викликам. Ми звертаємо увагу на те, що покращення практичної реалізації фінансового моніторингу неможлива без застосування теоретичного та практичного аналізу методів. Наукові дослідження забезпечують теоретичну базу для створення нових методик, тоді як практичні застосування цих методик допомагають забезпечити їхню ефективність і адаптивність до реальних умов.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проведений аналіз свідчить про недостатню опрацьованість вітчизняними та зарубіжними вченими відповідної, вкрай важливої на наш погляд, тематики. Зокрема, питання оцінки ефективності фінансового моніторингу в українських банках досліджуються переважно в контексті загальних підходів до фінансового контролю. Проте, у дослідженнях не завжди враховується специфіка української фінансової системи та виклики, з якими стикається банківська сфера.

Зазначимо, що термін "фінансовий моніторинг" рідко використовується в іноземній науковій літературі. Натомість поширеними є такі поняття, як AML (Anti-Money Laundering), financial intelligence та financial investigation, які відображають глобальні підходи до протидії фінансовим злочинам та відмиванню коштів. Науковці Міжнародного валютного фонду підкреслюють, що міжнародні критерії та методи оцінки ефективності AML/CFT ще перебувають на початковій стадії розробки, але їх значення зростає у контексті глобалізації фінансових ринків. Для досягнення високого рівня ефективності необхідна скоординована діяльність всіх залучених органів — від суб'єктів звітності до судових інституцій [1].

Р. Арундо у своєму дослідженні пропонує стимуляційний підхід до оцінки ефективності регулювання AML, який полягає в застосуванні економічних стимулів для підвищення ефективності цієї системи, зокрема шляхом покращення координації між учасниками процесу [2].

Ще одна вагома праця була представлена В. Ангер, Я. Ферверда, М. ван ден Брук, І. Деляну. Автори аналізували ефективність політичних заходів Європейського Союзу в контексті протидії відмиванню грошей з акцентом на економічні та правові аспекти. Вони підкреслюють важливість як ефективного законодавчого регулювання, так і його реалізації для забезпечення результативної боротьби з фінансовими злочинами [3].

Слід також звернути увагу на дослідження А. Джаліля, С.Н.Ф. Саїда М. Назрі, С. Золкаїла, Н. Омара та Н.А. Шає, які вивчали ефективність підрозділу фінансової розвідки Мальдів у боротьбі з відмиванням грошей. Автори провели опитування офіцерів-розслідувачів, які працюють з випадками відмивання коштів. Ефективність визначалася через процеси переслідування правопорушників та конфіскації активів, отриманих унаслідок відмивання грошей, для створення надійної фінансової системи, захищеної від незаконних дій [4].

Серед робіт українських науковців, які заслуговують на увагу, можна виділити методику оцінки ефективності фінансового моніторингу, запропоновану І.І. Д'яконовою та Д.В. Шияном [5], яка детально розглядає цей процес у вітчизняних умовах. Важливими є також рекомендації FATF [6], що містять міжнародні стандарти протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. В.В. Радик [7] досліджує підходи до визначення ефективності фінансового моніторингу в контексті санкційної політики, що є актуальним для українських банків. Також О. В. Кузьменко та Т. В. Доценко [8] запропонували моделі оцінки ризиків у фінансовому моніторингу, що дозволяють детальніше аналізувати фінансові операції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою написання статті є характеристика сучасного стану методологічного забезпечення оцінки ефективності фінансового моніторингу та підбір придатної методики для української банківської системи. Авторами були поставлені наступні завдання:

- 1) визначити ключові поняття та критерії, що використовуються для оцінки ефективності фінансового моніторингу в банках;
- 2) розглянути теоретичні основи і практичні аспекти ефективності систем фінансового моніторингу;
- 3) описати і проаналізувати основні методики, що застосовуються для оцінки ефективності фінансового моніторингу;
- 4) обрати відповідну методику для її втілення в систему українського банкінгу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначення ефективності фінансового моніторингу в науковій літературі розглядається з різних перспектив, що дозволяє сформулювати кілька основних груп підходів до цього поняття:

А.А. Хмелюк розкриває поняття крізь призму отриманих результатів фінансового моніторингу [9]. Тобто, ефективність полягає в якості опрацьованих повідомлень та співвідношення витрат на утримання установи до залучених коштів, в той час як неефективність визначається через непропорційність витрат і результатів, що дозволяє оцінити ефективність роботи установи на основі фінансових показників.

Т. Ковч, чия позиція тісно пов'язана з думкою попереднього автора, інтерпретує поняття "оцінка ефективності фінансового моніторингу" як багатофакторний процес, який дозволяє визначити, наскільки правильно були обрані напрями діяльності та наскільки вони є результативними [10]. Ключовим аспектом є можливість оцінки відхилень фактичних результатів від запланованих та виявлення впливових факторів.

І.І. Д'яконова та Д.В. Шиян пропонують методологічний підхід до розуміння поняття "оцінка ефективності фінансового моніторингу" через інтегральний показник, що включає агреговані показники доцільності, економічності, а також результативності. Ефективність, в даній роботі, визначається як ступінь відповідності результатів функціонування системи поставленим цілям і витраченим ресурсам [5].

Таким чином, більшість науковців визначає сутність поняття "оцінка ефективності фінансового моніторингу" як результативність моніторингової діяльності. На наш погляд, відповідне поняття — це процес комплексного аналізу, який спрямований на вимірювання результативності системи моніторингу фінансових операцій та відповідність її завданням. Цей процес враховує не лише досягнення конкретних фінансових цілей, таких як прибутковість чи стабільність, на що роблять акцент більшість науковців, але й здатність системи моніторингу виявляти ризики, запобігати фінансовим злочинам, мінімізувати збитки та підвищувати прозорість фінансових операцій.

Для правильної і якісної оцінки ефективності фінансово-моніторингової діяльності, пропонується декілька основних фундаментальних методик її здійснення. Методика, запропонована Д.В. Шиян та І.І. Д'яконовою [5], базується на підході "зважених сум", який застосовується для агрегування численних критеріїв і відповідних показників ефективності. Цей підхід складається з двох основних етапів: спочатку розраховуються агреговані показники ефективності, а потім, з урахуванням вагових коефіцієнтів, розраховується інтегральний

індекс ефективності. Основні етапи методики включають: формування множини показників за відповідними критеріями, які характеризують ефективність фінансового моніторингу та їх нормалізація в окремих випадках; визначення вагових коефіцієнтів показників у межах кожного агрегованого показника; розрахунок агрегованих показників ефективності методом зважених сум та визначення вагових коефіцієнтів для агрегованих показників; розрахунок інтегрального індексу ефективності, який є кінцевим результатом оцінки.

Критеріями ефективності фінансового моніторингу, на думку авторів, є результативність, доцільність та економічність. Перший визначається через сукупність об'єктивних наслідків самого моніторингу (для оцінки використовуються показники, що відображають кількість виявлених і проаналізованих підозрілих транзакцій та кількість кримінальних проваджень). Другий полягає в запобіганні легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (для оцінки використовуються індикатори, такі як щорічні суми легалізації доходів та рівень тінізації економіки). Третій передбачає мінімізацію витрат на функціонування системи фінансового моніторингу (обсяги витрат на моніторингову діяльність).

В нашому випадку, ключовим питанням є те, чи можливо використовувати цю методику в якості основної для банківської системи України. Основними перевагами запропонованої методології є:

- врахування численних критеріїв і показників, що забезпечує всебічну оцінку ефективності фінансового моніторингу. Визначення критеріїв ефективності, таких як результативність, доцільність і економічність, дозволяє фокусуватися на ключових аспектах функціонування системи фінансового моніторингу;
- розрахунок інтегрального індексу забезпечує синтетичний показник, який об'єднує всі важливі аспекти ефективності, що полегшує порівняння і моніторинг.

На наш погляд, вказана методологія має ряд недоліків, серед яких:

- методика може бути складною для реалізації в умовах обмежених ресурсів або недостатньої розвиненості аналітичних інструментів в українських банках, особливо це відноситься до менш розвиненої частки банківських установ;
- методика потребує наявності достовірних і повних даних для всіх критеріїв і показників, особливо під час війни в Україні, коли доступ до такої інформації ускладнюється. У разі прямої нестачі таких даних можуть виникнути проблеми з точністю оцінки;
- хоча методика більш менш адаптована до українських умов оцінки, вона була запропонована авторами у 2013 році. На наш погляд вона потребує

модифікації та підлаштування до сучасних тенденцій, особливо до міжнародних стандартів.

Таким чином, методика оцінки ефективності фінансового моніторингу, запропонована Д.В. Шиян та І.І. Д'яконовою, має численні переваги, але її застосування в банківській системі України може вимагати додаткових адаптацій і удосконалень для повної відповідності міжнародним стандартам і ефективного впровадження.

На відміну від попередньої методики, методика FATF (Financial Action Task Force) має інші цілі, підходи та предмет оцінювання, хоча обидві можуть використовуватися для аналізу ефективності фінансового моніторингу та протидії відмиванню коштів.

Основна мета методології FATF — оцінка національних систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму на предмет їхньої відповідності міжнародним стандартам. Методологія FATF спрямована на глобальну гармонізацію підходів до боротьби з фінансовими злочинами. Оцінка ефективності здійснюється через два основні аспекти:

- технічна відповідність стандартам FATF;
- досягнення безпосередніх результатів у боротьбі з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму [6].

Вона включає загальнонаціональні політики, законодавчу базу, міжнародну співпрацю, а також національні стратегії. Важливу роль відіграють кількісні та якісні дані на національному рівні, в той час як попередня методологія приділяє більше уваги конкретним організаціям, банкам чи підприємствам, саме їхнім внутрішнім процесам моніторингу та контролю. Вона фокусується на менеджменті ризиків і організаційній структурі. Таким чином, методологія FATF має глобальний рівень і фокусується на оцінці державних систем, тоді як методика Шиян та Д'яконової є більш локальною і зосереджена на оцінці процесів всередині окремих організацій.

Виділимо наступні переваги даної методики:

- глобальний підхід, завдяки якому можливо гармонізувати підходи до боротьби з відмиванням коштів на міжнародному рівні;
- стандартизація — встановлює єдині міжнародні критерії та стандарти, що полегшує порівняння між країнами.

Недоліки методики FATF:

- методологія FATF конкретизується на відповідності країн міжнародним стандартам, однак не враховує саме ефективність діяльності всередині країни;

- потребує наявності точних та всебічних даних на національному рівні, що може бути складно забезпечити у країнах з обмеженими ресурсами.

В.В. Радик, який в цілому позитивно ставиться до методики FATF, пропонує доповнити її шляхом врахування впливу на економічне зростання. Він зазначає, що хоча оцінка відповідності системи фінан-

сового моніторингу FATF спрямована на захист фінансової системи від відмивання коштів, використувані критерії здебільшого враховують кількісні показники діяльності підрозділів фінансової розвідки і мало пов'язані з макроекономічними наслідками [7]. Це призводить до недостатнього розуміння економічних втрат від відмивання коштів і не враховує позитивного впливу на економіку від впровадження вдосконалень у системі моніторингу.

Автор пропонує враховувати показники неогрунтованого росту активів та приросту реально-го ВВП як індикатори ефективності системи фінансового моніторингу. Це дозволить оцінити результати заходів як ретроспективно, так і планувати ефект від інвестиційно-інноваційних проєктів у сфері боротьби з відмиванням коштів. Врахування економічних показників сприятиме кращому співвідношенню витрат і результатів для фінансових установ та органів державної влади, що підвищить фінансову безпеку країни та сприятиме її економічному зростанню.

Дані рекомендації є доцільними, адже дозволяють оцінювати не лише ефективність фінансового моніторингу, але й його вплив на економіку в цілому. Це надає більш повну картину впливу моніторингових заходів на економічний розвиток. Однак, впровадження даних рекомендацій може вимагати значних додаткових ресурсів і аналітичних інструментів, що може бути складно реалізувати в умовах обмежених ресурсів.

Методика економіко-математичного моделювання, описана в роботі О.В. Кузьменко та Т.В. Доценко, зосереджена на оцінці ефективності фінансового моніторингу банків щодо ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення, що також тісно схожа з методикою FATF за своєю спрямованістю. Основна відмінність полягає в критеріях оцінювання: моделювання проводилося за допомогою середовища Frontier Analyst з технологією Data Envelopment Analysis (DEA) [8]. Основні етапи та аспекти цієї методики включають:

1. Створення вхідно-орієнтованої CCR-моделі для мінімізації ризику легалізації коштів, що базується на умовно сформованому вхідному потоці і виходах зі змінною віддачею від масштабу.

2. Класифікація банків на таких, що є або ефективними, або недостатньо ефективними у фінансовому моніторингу. На думку авторів, це дає можливість визначити резерви та потенціал для підвищення ефективності як для групи банків, так і для окремих установ.

3. Графічне відображення позицій банків на ринку в контексті їх ефективності в різних напрямках активізації. На наш погляд, це дозволить приділяти більшу увагу тим банкам, які мають нижчий рівень ефективності.

4. Описана модель може бути використана для оцінювання ефективності банків у виконанні вимог законодавства щодо фінансового моніторингу. Frontier Analyst дозволяє проводити порівняльні оцінки, створювати візуалізації даних, ефективніше розподіляти ресурси, розробляти стратегії планування та виявляти найгірші і найкращі одиниці.

Методика економіко-математичного моделювання пропонує більш детальний і технічний підхід до оцінки ефективності, зокрема, через використання математичних моделей і візуалізацій. Це доповнює інші вищевказані підходи, надаючи нові інструменти для глибшого аналізу та практичного застосування результатів у сфері фінансового моніторингу.

Таким чином, остання описана методика, на наш погляд, є найкращою моделлю для впровадження в українській банківській системі. Хоча вона і потребує вагомого інвестування та підбору/навчання кваліфікованих фахівців, методика є оптимальною та унікальною, оскільки:

1. Дозволяє здійснювати глибокий аналіз ефективності фінансового моніторингу і виявляти резерви для покращення, що може бути дуже корисним для української банківської системи.

2. Надає візуальну інформацію про позицію банків, що полегшує розуміння ефективності і порівняння з іншими банками на ринку.

3. Допомогає в розробці стратегій для підвищення ефективності і розподілу ресурсів, що є важливим для розвитку фінансового сектору в Україні.

4. Може адаптуватись до української банківської системи, а також новітніх тенденцій в економічній сфері.

5. Цілком відповідає міжнародним стандартам.

Методика економіко-математичного моделювання має кілька недоліків. По-перше, її впровадження вимагає значних витрат на програмне забезпечення та на навчання і підбір кваліфікованих фахівців, що може бути обтяжливим для деяких банків. По-друге, використання складних математичних моделей і технологій DEA може бути ускладнене в умовах обмежених ресурсів або недостатньо розвиненої аналітичної інфраструктури. По-третє, для ефективного застосування методики необхідні точні та повні дані, які можуть бути важкодоступними в умовах нестабільності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Як бачимо, проаналізовані методики свідчать про багатогранність і різноманітність кожної із них. При оцінці найбільш прийнятної моделі оцінки, враховувались наступні критерії: адаптивність; відповідність міжнародним стандартам; результативність; точність та якість; сучасність. Саме цим критеріям, на наш погляд, найбільше відповідає економіко-математична модель оцінки ефективності, серед інших проаналі-

зованих в роботі. Таким чином, вважаємо за необхідне використовувати вказану модель при оцінці ефективності фінансового моніторингу банків, що покращить результат отриманих даних та допоможе запобігти проявам більш тяжких фінансових злочинів, а також проектувати ризики, що пов'язані з банками низького рівня ефективності.

Література:

1. International Monetary Fund (2004), "Enhancing the Effectiveness of FIUS", available at: <https://doi.org/10.5089/9781589063495.069> (Accessed 18 Sept 2024).
2. Araujo, R. (2008), "Assessing the efficiency of the anti-money laundering regulation: an incentive-based approach", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 11, pp. 88—75.
3. Unger, B., Ferwerda, J., van den Broek, M. and Deleanu, I. (2014), *The Economic and Legal Effectiveness of the European Union's Anti-Money Laundering Policy*, Edward Elgar Publishing, London, UK.
4. Mohan, M., Shabnam, S., and Ahmed, M. (2021), "The Effectiveness of Maldives' Financial Intelligence Unit in Combating Money Laundering", *Asia-Pacific Management Accounting Journal*, vol. 16, pp. 409—435.
5. Д'яконова, І. І., Шиян, Д. В. (2013), "Методика оцінки ефективності фінансового моніторингу", *Вісник Української академії банківської справи*, Випуск 1 (34), С.10—16.
6. FATF (2020), "Методологія з оцінки технічної відповідності рекомендаціям FATF та ефективності систем протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму", available at: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/UKR_Compilation%20book%20-%20FINAL%20\(02.02.2021\).pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/UKR_Compilation%20book%20-%20FINAL%20(02.02.2021).pdf) (Accessed 18 Sept 2024).
7. Радик, В.В. (2024), "Підходи до визначення ефективності системи фінансового моніторингу у контексті санкційної політики", *Економіка та суспільство*, Випуск 6, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-101> (Accessed 20 Sept 2024).
8. Кузьменко, О.В., Доценко, Т.В. (2017), "Моделювання ефективності фінансового моніторингу банків у розрізі оцінювання ризиків легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення", *Інвестиції: практика та досвід*, (15), С. 32—41.
9. Хмелюк, А.А. (2015), "Ефективність фінансового моніторингу", *БізнесІнформ*, № 6, С. 199—203.

10. Ковч, Т. (2011), "Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового моніторингу в комерційних банках". *Економічний аналіз*. Випуск 9 (1), С.55—59.

References:

1. International Monetary Fund (2004), "Enhancing the Effectiveness of FIUS", available at: <https://doi.org/10.5089/9781589063495.069> (Accessed 18 Sept 2024).
 2. Araujo, R. (2008), "Assessing the efficiency of the anti-money laundering regulation: an incentive-based approach", *Journal of Money Laundering Control*, vol. 11, pp. 88—75.
 3. Unger, B., Ferwerda, J., van den Broek, M. and Deleanu, I. (2014), *The Economic and Legal Effectiveness of the European Union's Anti-Money Laundering Policy*, Edward Elgar Publishing, London, UK.
 4. Mohan, M., Shabnam, S., and Ahmed, M. (2021), "The Effectiveness of Maldives' Financial Intelligence Unit in Combating Money Laundering", *Asia-Pacific Management Accounting Journal*, vol. 16, pp. 409—435.
 5. Diakonova, I. I. and Shyian, D. V. (2013), "Methodology for evaluating the effectiveness of financial monitoring", *Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy*, vol. 1, pp. 10—16.
 6. FATF (2020), "Methodology for assessing technical compliance with FATF recommendations and effectiveness of anti-money laundering and anti-terrorist financing systems", available at: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/UKR_Compilation%20book%20-%20FINAL%20\(02.02.2021\).pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/UKR_Compilation%20book%20-%20FINAL%20(02.02.2021).pdf) (Accessed 18 Sept 2024).
 7. Radyk, V.V. (2024), "Approaches to determining the effectiveness of the financial monitoring system in the context of sanctions policy", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 61, [Online], available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-101> (Accessed 20 Sept 2024).
 8. Kuzmenko, O.V. and Dotsenko, T.V. (2017), "Modeling the effectiveness of financial monitoring of banks in terms of assessing the risks of legalization of funds obtained through criminal means, financing of terrorism and proliferation of weapons of mass destruction", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 15, pp. 32—41.
 9. Khmeliuk, A.A. (2015), "Effectiveness of financial monitoring", *BiznesInform*, vol. 6, pp. 199—203.
 10. Kovch, T. (2011), "Methodical approaches to assessing the effectiveness of financial monitoring in commercial banks", *Ekonomichniy analiz*, vol. 9 (1), pp. 55—59.
- Стаття надійшла до редакції 26.09.2024 р.*